

PM 2011: RIV (Dnr 001-418/2011)

Förslag om ändrade regler för tillträde till högskoleutbildning med anledning av den reformerade gymnasieskolan och gymnasiala vuxenutbildningen

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid 13 maj 2011

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Förslag om ändrade regler för tillträde till högskoleutbildning med anledning av den reformerade gymnasieskolan och gymnasiala vuxenutbildningen” hänvisas till denna promemoria.
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Utbildningsdepartementets promemoria innehåller förslag till ändringar i högskoleförordningen. Vid urval på grund av betyg till högskoleutbildning föreslås sökande med examen från den reformerade gymnasieskolan och gymnasiala vuxenutbildningen konkurrera i samma urvalsgrupper som sökande med slutbetyg från den nuvarande gymnasieskolan. En del av förslagen rör dessutom ändringar av nuvarande regler för meritpoäng vid ansökan till högskolan.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret är positivt till de föreslagna ändringarna.

Utbildningsnämnden anser att förslagen i regeringens promemoria är goda.

Mina synpunkter

Regeringen presenterar ett förslag som säkerställer att övergången till den nya gymnasieskolan blir så rättssäker och effektiv som möjligt. Det är viktigt att de elever som har genomgått gymnasieskolan på vissa bestämda villkor även fortsatt får likvärdiga villkor, trots denna förändring. Därför är det viktigt att de elever som läst områdeskurser i den nuvarande gymnasieskolan ska ha möjlighet att tillgodoräkna sig upp till en extra meritpoäng, även om områdeskurserna avskaffas i och med GY-2011. De elever som medvetet valt svåra kurser i gymnasiet för att komma in på sin önskade högskoleutbildning ska inte drabbas av retroaktiva beslut.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Förslag om ändrade regler för tillträde till högskoleutbildning med anledning av den reformerade gymnasieskolan och gymnasiala vuxenutbildningen” hänvisas till denna promemoria.
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Stockholm den 28 april 2011

LOTTA EDHOLM

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remissen ”Förslag om ändrade regler för tillträde till högskoleutbildning med anledning av den reformerade gymnasieskolan och gymnasiala vuxenutbildningen”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Karin Wanngård, Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (alla S) enligt följande.

Vi föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen:

1. I huvudsak godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. Därutöver anföra

Vi välkomnar att sökande med slutbetyg från den nuvarande gymnasieskolan och den gymnasiala vuxenutbildningen även fortsättningsvis ska kunna tillgodoräknas meritpoäng för områdeskurser enligt nu gällande bestämmelser. Dessa elever ska inte behöva drabbas av retroaktiva beslut.

Regeringen presenterar flera praktiska skäl för varför områdeskurser inte ska kunna ge meritpoäng i framtiden. Samtidigt finns det skäl att hysa oro för att detta i praktiken kommer att slå mot yrkesprogrammets attraktivitet, då meritpoäng för områdeskurser ändå ger en viss fördel för elever på yrkesprogram som inte har samma utrymme för engelska, moderna språk och matematik i samma omfattning. På flera yrkesprogram planerar en relativt stor andel av eleverna att läsa på högskola inom några år efter studentexamen. När vi nu ser att andelen sökande till yrkesprogrammen sjunker kraftigt bör inte fler steg vidtas minskar dessa programms attraktionskraft. Att göra en enskild bedömning av olika områdeskursers betydelse för framtida studier är också logiskt utifrån att olika högskoleprogram kräver olika slags förkunskaper och att principen i urvalet till högskolan är att antaga de studenter som kan anses ha bäst förutsättningar för att klara en viss utbildning. Regeringen bör därför ytterligare överväga om detta förslag är rätt väg att gå.

Förslaget att sökande med yrkesexamen som enligt 20 kap. 19 § skollagen i gymnasial vuxenutbildning har uppnått grundläggande behörighet för högskoleutbildning och som inte återoppar ytterligare kompletteringar bör konkurrera i grupp I vid urval på grundval av betyg är i sig ett viktigt steg i rätt riktning. Det lindrar konsekvenserna av de återvändsgränder som regeringen byggt in för elever i den nya gymnasieskolan och som torde vara ett tungt vägande skäl till att så många elever sökt sig bort från yrkesprogrammen inför det första läsåret med

GY11. Vid tillträde till högskoleutbildning är det också viktigt att elever från studieovana hem inte missgynnas. Vi ser dock inget skäl till att fortsätta missgynna elever som något senare i livet behörighetskompletterat på komvux, och som inte skulle komma att omfattas av regeländringen. Alla sökande som kompletterat sin behörighet till en högskoleutbildning i gymnasial vuxenutbildning bör placeras i grupp I. Den sociala snedrekryteringen, och att allt för få människor tar steget från arbete eller arbetslöshet till utbildning innebär betydligt större problem för samhället och för den högre utbildningen än risken för att några enskilda elever skulle välja att avbryta gymnasieutbildningar av taktisk skäl. Den risken, att elever väljer lättare program för att sedan komplettera kurser för att få så höga betyg som möjligt, bör istället avhjälpas med att säkerställa att kurserna är likvärdiga på alla skolor och att betygen sätts likvärdigt, inte genom att straffa de elever för vilka vidareutbildning inte är ett naturligt val. Här bör också påpekas att dagens princip för antagning till högre utbildning är att anta de som kan antas ha bäst förutsättningar för att klara utbildningen, mätt genom att se till den sökandes förkunskaper. Det handlar alltså om *vilka* kunskaper den sökande har, inte *när* eller *hur* den sökande tillskansat sig kunskaperna.

Studier i modersmål inklusive teckenspråk bör gynnas på samma sätt som de traditionella skolspråken. I den politiska debatten anförs ibland att detta skulle ge fördelar till elever med dessa förkunskaper, men antagningssystemets syfte är som sagt att värdera vilka kunskaper en elev har, inte när, hur eller med vilken ansträngning eleven förvärvat kunskaperna.

Det antecknades till förteckningen att Miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Utbildningsdepartementets promemoria innehåller förslag till ändringar i högskoleförordningen. Vid urval på grund av betyg till högskoleutbildning föreslås sökande med examen från den reformerade gymnasieskolan och gymnasiala vuxenutbildningen konkurrera i samma urvalsgrupper som sökande med slutbetyg från den nuvarande gymnasieskolan. En del av förslagen rör dessutom ändringar av nuvarande regler för meritpoäng vid ansökan till högskolan.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 april 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är positiv till förslagen på ändrade regler som redogörs för i promemorian och håller med om att nuvarande skilda betygsskalor inte ger helt likvärdiga förutsättningar. Mot bakgrund av förslaget att sökande med examen bör konkurrera i samma urvalsgrupper som sökande med slutbetyg, delar stadsledningskontoret uppfattningen att gymnasiearbetet inte bör räknas med vid meritvärdering av betyg.

I den reformerade gymnasieskolan får inte elever med yrkesexamen automatiskt grundläggande behörighet att söka högskolan. Däremot har eleverna rätt att i efterhand komplettera sina betyg för att uppnå den grundläggande behörigheten. Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att elever med yrkesexamen inte missgynnas vid urval till högskolan och anser därför att förslagen förändring är positiv.

Stadsledningskontoret instämmer i att motivet för meritpoäng för områdeskurser minskat i och med övergången till den reformerade gymnasieskolan och är även positiv till övriga föreslagna förändringar som avser meritpoäng.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 april 2011

1. att förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som svar till kommunstyrelsen
2. att därutöver anföra:

Vi instämmer i huvudsak men förvaltningens yttrande, men med ett undantag. Förvaltningen föreslår att de så kallade områdeskurser som givit extra meritpoäng för elever som studerar i dagens gymnasieskola ska avskaffas.

Vi instämmer inte i detta utan anser att utredningens förslag om att de elever som läst områdeskurser i den nuvarande gymnasieskolan ska ha möjlighet att tillgodoräkna sig upp till en extra meritpoäng, även om områdeskurserna avskaffas i och med GY-11. De elever som medvetet valt svåra kurset i gymnasiet för att komma in på sin önskade högskoleutbildning ska inte drabbas av retroaktiva beslut.

Reservation anfördes av Karin Ehlin Kolk m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Mats Almqvist (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Per Olsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 mars 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Regeringens promemoria föreslår att vid urval på grund av betyg till högskoleutbildning bör sökande med examen från den reformerade gymnasieskolan och gymnasiala vuxenutbildningen konkurrera i samma urvalsgrupper som sökande med slutbetyg från den nuvarande gymnasieskolan. Det är förvaltningens mening att en gemensam urvalsgrupp är att föredra. Nackdelen med skilda urvalsgrupp är framförallt att det sannolikt skulle innebära att sökande med de nya betygen i ett övergångsskede skulle missgynnas. Metoden med olika urvalsgruppen användes vid tillträdesreformen 1997 och erfarenheterna därifrån ligger till grund för denna farhåga.

Regeringens promemoria föreslår att sökande med yrkesexamen som enligt 20 kap. 19§ i skollagen i gymnasial vuxenutbildning har uppnått grundläggande behörighet för högskoleutbildning och som inte åberopar ytterligare kompletteringar bör konkurrera i grupp I vid urval på grundval av betyg. Med nuvarande regler är det svårare att antas för sökande som på olika sätt kompletterat sina betyg. Förvaltningen anser att det är viktigt att elever med yrkesexamen inte missgynnas vid urval till högskolan och tillstyrker förslaget

Regeringens promemoria föreslår att sökande med gymnasieexamen inte bör kunna tillgodoräknas meritpoäng för områdeskurser vid urval till högskoleutbildning. Sökande med slutbetyg från nuvarande gymnasieskolan och den gymnasiala vuxenutbildningen bör dock även fortsättningsvis kunna tillgodoräknas meritpoäng för områdeskurser enligt nu gällande bestämmelser. Förvaltningen håller med om att det även fortsättningsvis finns skäl att behålla ett system med meritpoäng för vissa kurser i moderna språk, engelska och matematik. Förvaltningen anser emellertid att de elever som har slutbetyg inte heller ska få tillgodoräkna sig meritpoäng för områdeskurser. Detta eftersom man ska konkurrera i samma urvalsgrupp och man därför bör eftersträva så lika förutsättningar som möjligt.

RESERVATIONER M.M.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Karin Ehlin Kolk m.fl. (S) enligt följande.

Att i huvudsak godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen att därutöver anföra följande

Vid tillträde till högskoleutbildning är det viktigt att elever från studieovana hem inte missgynnas, därför bör elever som kompletterat sin utbildning med kurser på den gymnasiala vuxenutbildningen placeras i samma urvalsgrupp som andra elever med gymnasieexamen. Ingen bör missgynnas av att den kommer fram till senare i livet att den vill studera på högskola eller universitet, tvärtom bör ansträngningar göras för att minska den sociala snedrekryteringen till högskolan. Alla elever med behörighetskomplettering bör därför konkurrera i grupp I. Risken med att elever väljer lättare program för att sedan komplettera kurser för att få så höga betyg som möjligt bör avhjälpas med att säkerställa att kurserna är likvärdiga på alla skolor och att betygen sätts likvärdigt, inte genom att straffa de elever för vilka vidareutbildning inte är ett naturligt val.

När reglerna för tillträde till högskoleutbildning ses över bör man även ta bort meritpoängen för språk. Språket kan göras obligatoriskt för de utbildningar där kompetensen behövs, men meritpoäng för språk är problematiskt då det riskerar att starkt bidra till den sociala snedrekryteringen till högskolan. Med meritpoäng för språk ges språkvalet på mellanstadiet än större betydelse för elevens framtida val och forskningen visar tydligt att föräldrarnas utbildningsbakgrund påverkar de valen. Meritpoängen ska uppmuntra elever att läsa vissa ämnen men ska inte leda till att elever sorteras bort tidigt i skolsystemet för att de gör felaktiga val på mellanstadiet.

Fler betygssteg kommer förmodligen att missgynna elever som tagit examen i den nya gymnasieskolan jämfört med tidigare. Detta är beklagligt då det inte finns någon entydig forskning som säger att fler betygssteg skulle leda till större rättssäkerhet i betygssättningen eller till mindre betygshets och stress hos eleverna. Risken är istället att betygen med fler betygssteg blir mer godtyckliga, vilket i så fall riskerar att missgynna eleverna från den nya gymnasieskolan dubbelt. Då inget tyder på att systemet med relativt få betygssystem utgjorde något problem gällande prognostiseringen för vilka elever som har de bästa förutsättningarna att klara av sökt utbildning, är det beklagligt att betygssystemet görs om så att konkurrensen om intagningen till högskolan snedvrids.

Reservation anfördes av Mats Almqvist (V) enligt följande.

Att i huvudsak godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen att därutöver anföra följande:

Urvalsgrupper

Dagens system bidrar till social snedrekryteringen genom att elever som kompletterat sin utbildning via komvux placeras i en annan urvalsgrupp än elever med vanlig gymnasieexamen. Syftet med reglerna är just att gynna elever som går direkt från gymnasium till högre studier. Det är helt fel inriktning. Systemet bör inte missgynna den som senare i livet byter inriktning och väljer högskolestudier. Social rörlighet och höjd utbildningsnivå bör tvärtom alltid uppmuntras. För den enskilde innebär det alltid en extra uppoffring att göra ett sent omval i karriären. Till det bör inte samhället ställa ytterligare hinder med antagningsregler av

typen ”skomakare, bliv vid din läst”. Därför bör elevers om kompletterat sina betyg inkluderas i urvalsgrupp 1.

Meritpoäng ett problematiskt sätt att stärka språken i skolan.

Den utökade valfriheten i skolan och möjligheten för elever att välja bort kurser som de uppfattat som arbetsamma har tyvärr resulterat i att elever gjort just detta. När möjligheter givits har kurser i främst matematik och språk valts bort. Som resultat ser vi paradoxen att alltmedan vi pratar om hur internationaliserade vi är behärskar vi svenskar allt färre främmande språk. Idag är språken det enda ämne som kan väljas bort i grundskolan, en valfrihet som bidragit till att urholka språkens ställning. Som alla tidiga och betydelsefulla val bidrar detta också till att öka den sociala snedrekryteringen.

Mot bakgrund av detta har regeringen lanserat de s.k. meritpoängen. Dessa kommer antagligen att till en del stärka språkens ställning samtidigt som de ytterligare accentuerar den sociala snedrekryteringen eftersom språkvalet i grundskolan och kunskaperna om detaljer som meritpoäng i hög grad påverkas av hur välutbildade föräldrar eleverna har.

Det naturliga alternativet vore att istället jämställa språken med andra ämnen i grundskolan och göra dem både obligatoriska och nödvändiga för behörighet. Det skulle vara ett effektivare sätt att stärka språken än dagens meritpoäng och dessutom istället minska den sociala snedrekryteringen. Det skulle kräva en uppryckning av språkundervisningen i linje med den konstruktiva kritik som riktats av Skolinspektionen. Där pekar man bl.a. på att många skolor idag gör alldeles för lite för när det gäller extra stöd i språkämnen och inte aktivt arbetar för att motverka de många avhopp från moderna språk. Tvärtom finns exempel på hur både lärare och elever ser avhopp som en lösning när elever har svårigheter.

Att regeringen bedömer språkstudier som för svårt och teoretiskt för att göras obligatoriskt är ytterligare ett exempel i raden på hur retoriken om höjda krav maskerar en politik med generellt sänkta ambitioner.

Engelska kontra moderna språk

Så länge språken fortsätter att vara möjliga att välja bort och systemet med meritpoäng finns kvar finns inga rimliga skäl att som nu föreslås minska meritpoängen för moderna språk i förhållande till engelskan. Detta föreslås med argumentet att incitamenten för en elev att fördjupa sig i moderna språk, engelska och matematik bör vara lika starka. Det är endast ett rimligt argument om man utgår ifrån att engelska och moderna språk är jämbördiga i övrigt vilket definitivt inte är fallet.

Engelskan har idag en exceptionell särställning som skolämne både som kärnämne och genom sin ställning som världsspråk och ställning inom populärkulturen. Att engelskan har en så stark ställning underlättar inläringen genom att många tillägnar sig en hel del på fritiden genom musik, datorspel och filmer. Risken är snarare att engelskan tränger ut andra språk.

Därför finns det goda skäl att inte jämställa meritpoängen för fördjupningar i engelska med val av andra språk. Därför bör det också ses som mindre problematiskt om elever avstår från fördjupningskurser i engelska jämfört med om de helt avstår från ett ytterligare främmande språk.

Skoltiden innebär en unik möjlighet att under en längre tid, nästan dagligen, träna sig i ett nytt språk. Denna möjlighet kan svårligen ersättas med en kortare intensiv studieperiod i efterhand. Har man väl lagt denna grund inom ett språk finns emellertid ett flertal möjligheter till fördjupningar efter skoltiden, exempelvis genom högskolekurser och utbytesstudier. Studier av tyska, spanska eller arabiska ger inte bara en möjlighet att kommunicera med fler, det ger också eleven en större värld och förståelse för kulturer och länder utanför den direkt anglosaxiska kultursfären.

Nuvarande utveckling går tyvärr i riktning mot att engelskan blir mer eller mindre det enda främmande språket vi behärskar och övriga främmande språk bara ses som ett alternativ för den mycket specialintresserade. Förslaget riskerar att förstärka denna utveckling med sin minskning av den maximala meritpoängen för moderna språk.

Särskilt uttalande gjordes av Per Olsson m.fl. (MP) enligt följande.

Den möjlighet till meritpoäng som en elev idag kan få genom att läsa kurser i moderna språk borde utökas till att också gälla kurser i modersmålet, inkl teckenspråk. Samhället måste värdera alla språkkunskaper, oavsett vilket språk, lika högt.